

DOI: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2025-3\(43\)-243-248](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2025-3(43)-243-248)

УДК 631.95

JEL Classification: M41; M49

Леся Миколаївна Васільєва

доктор наук з державного управління, професор,
професор кафедри обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою
Дніпровський державний аграрно-економічний університет (Дніпро, Україна)

E-mail: l.m.vas@ukr.net. ORCID: <http://orcid.org/0009-0009-4551-4105>ResearcherID: [AAQ-2300-2020](https://orcid.org/0009-0009-4551-4105). Scopus Author ID: [57536749900](https://orcid.org/0009-0009-4551-4105)

СУТНІСТЬ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ТА ЧИННИКИ ЇЇ ФОРМУВАННЯ В АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Стаття присвячена сутності, завданням та сучасним підходам до формування облікової політики аграрного підприємства. Проаналізувавши, систематизувавши й узагальнивши наукові праці, було розглянуто та визначено поняття «облікова політика». Визначено, що облікова політика є багатограним поняттям, яке одночасно регламентується на законодавчому рівні та має ширше економічне значення у практиці діяльності підприємства. Особлива увага приділена специфіці аграрних підприємств, при цьому конкретні особливості діяльності підприємства, такі як галузева специфіка, сезонність виробництва та складність організаційної структури, безпосередньо визначають підходи до формування його облікової політики. Зазначено, що формування сучасної моделі облікової політики аграрного підприємства є важливим елементом забезпечення прозорості та ефективності його фінансово-господарської діяльності, яка має поєднувати нормативно-правові вимоги з інноваційними підходами до організації обліку, що дозволяє підвищити його адаптивність та ефективність в умовах ринкових викликів.

Ключові слова: облікова політика; аграрне підприємство; особливості; бухгалтерський облік; активи; бізнес-процеси; управлінська система.

Табл.: 2. Рис.: 1. Бібл.: 7.

Постановка проблеми. Аграрний сектор України є стратегічно важливою галуззю, яка забезпечує продовольчу безпеку держави та становить вагомий частку у формуванні ВВП та формує близько 65 % фонду споживання населення. Особливості функціонування аграрних підприємств, зокрема сезонність, високий рівень ризиків, залежність від природно-кліматичних умов та специфічний склад активів, істотно впливають на організацію бухгалтерського обліку та визначення облікової політики. У сучасних умовах інтеграції до європейського економічного простору та застосування міжнародних стандартів фінансової звітності питання формування адекватної облікової політики в аграрних підприємствах набуває особливої актуальності.

Побудова ефективної системи бухгалтерського обліку на підприємстві починається з визначення його облікової політики, яка є важливою складовою системи управління, яка визначає принципи, методи та процедури ведення бухгалтерського обліку з урахуванням особливостей діяльності суб'єкти господарювання. При цьому вона виступає важливим елементом організації облікової роботи, адже її правильне формування дає змогу об'єктивно відобразити фінансові результати діяльності та забезпечує прозорість у фінансовій звітності. Розробляючи підходи до її застосування, підприємство має зважати на вплив обраних методик на показники витрат, доходів і кінцевий результат господарювання. У більшості випадків облікова політика деталізує порядок визнання витрат і доходів, що створює основу для формування достовірних та релевантних даних про фінансовий стан підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання щодо облікової політики, зокрема впливу особливостей аграрного підприємства на її формування постійно дискутується в наукових колах. Результати таких досліджень у своїх працях розкривали С. Коваль, О. П. Левченко, Ю. Ю. Миронова, А. Ю. Прут, Ю. Л. Шинкар, Н. Л. Правдюк, Л. В. Коваль, О. В. Коваль, С. В. Сирцева, Т. М. Ізвожик та ін., що стали науковим підґрунтям для цього дослідження.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Попри значну кількість

досліджень, присвячених питанням формування облікової політики в аграрних підприємствах, низка аспектів залишається недостатньо розробленою. Зокрема, подальшого дослідження потребує гармонізація підходів до формування сучасної моделі облікової політики аграрного підприємства.

Мета статті. Метою цієї статті є дослідження сутності «облікової політики» та визначення чинників її формування в аграрному підприємстві, а також розробка підходів до сучасної моделі облікової політики аграрного підприємства.

Виклад основного матеріалу. Сутність облікової політики полягає у виборі підприємством оптимальних варіантів облікових методик та інструментів, які найбільше відповідають його стратегічним і тактичним завданням. Складовими облікової політики виступають методичні, організаційні та технічні аспекти, що забезпечують єдність підходів у відображенні господарських операцій та створюють інформаційну базу для ефективного управління і ухвалення управлінських рішень.

Термін «облікова політика» на законодавчому рівні визначає Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», а саме «сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для ведення бухгалтерського обліку, складання та подання фінансової звітності» [7].

У попередніх працях нами зауважено, що основне призначення і завдання прийнятої облікової політики «максимально адекватно відобразити діяльність підприємства сформувати повну, об'єктивну і достовірну інформацію про неї, корисну для прийняття ефективних економічних рішень» [1]. На думку Н. Л. Правдюк, Л. В. Коваль, О. В. Коваль, облікова політика – це «не просто сукупність способів ведення обліку, обраних відповідно до умов господарювання, а й вибір методики обліку, яка дає змогу використовувати різні варіанти відображення фактів господарського життя» [5]. С. В. Сирцева, Т. М. Извожик зазначають, що «системний підхід до облікової політики передбачає її формування для цілей управління господарськими процесами, а також розробку стратегії розвитку цієї системи, в якій вона діє» [7].

Облікова політика є багатогранним поняттям, яке одночасно регламентується на законодавчому рівні та має ширше економічне значення у практиці діяльності підприємства [4]. На законодавчому рівні вона визначається як формалізований набір принципів і методів ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, тоді як економічна наука та управлінська практика розглядають облікову політику значно ширше – як стратегічний інструмент управління фінансово-господарською діяльністю. З огляду на це доцільно порівняти законодавче та розширене економічне трактування цього терміна (табл. 1).

Таблиця 1

Порівняння законодавчого та розширеного економічного трактування поняття «облікова політика»

Критерій	Законодавче визначення	Розширене економічне трактування
Джерело	Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»	Наукові дослідження, практика управління підприємством
Сутність	Сукупність принципів, методів і процедур для ведення обліку та складання звітності	Система правил і управлінських рішень, що формує єдину інформаційну базу для обліку, аналізу та управління
Мета	Ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності відповідно до законодавства	Забезпечення достовірності, повноти та своєчасності інформації, оптимізація фінансових результатів і податкових зобов'язань
Орієнтація	Виконання вимог державного регулювання	Врахування галузевих особливостей, стратегічних цілей, потреб внутрішніх і зовнішніх користувачів
Роль у діяльності підприємства	Обов'язковий елемент бухгалтерського обліку	Інструмент управління, що впливає на фінансову стійкість, прозорість бізнес-процесів і конкурентоспроможність підприємства

Джерело: складено автором.

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

Таким чином, порівняння законодавчого та розширеного економічного трактування поняття «облікова політика» показує, що перше має вужчий, нормативний характер і зосереджується на забезпеченні відповідності вимогам державного регулювання, тоді як друге розглядає облікову політику як комплексний інструмент управління, який використовується для забезпечення що фінансової стійкості, прозорості діяльності та стратегічного розвитку підприємства. поєднання цих підходів дає можливість сформулювати ефективну облікову політику, яка одночасно відповідатиме вимогам законодавства та задовольнятиме управлінські потреби підприємства.

Отже, підсумовуючи все вищенаведене, зазначимо, що облікова політика – це закріплена на рівні внутрішніх нормативних документів сукупність принципів, методів і процедур ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, що відповідає вимогам чинного законодавства та водночас відображає специфіку діяльності суб'єкта господарювання. Вона виступає не лише технічним інструментом обліку, а й важливою складовою управлінської системи підприємства, оскільки забезпечує достовірність, повноту та своєчасність фінансової інформації, оптимізує витрати й доходи, впливає на формування фінансових результатів, підвищує прозорість бізнес-процесів і створює інформаційно-аналітичну базу для прийняття стратегічних і тактичних управлінських рішень.

При цьому конкретні особливості діяльності підприємства, такі як галузева специфіка, сезонність виробництва та складність організаційної структури, безпосередньо визначають підходи до формування його облікової політики [3]. Зокрема, аграрні підприємства характеризуються низкою особливостей, які безпосередньо впливають на облікову політику. Основні з них наведені в табл. 2.

Таблиця 2

*Відмінні особливості аграрних підприємств
та їхній вплив на формування облікової політики*

Відмінна особливість	Вплив на облікову політику
Сезонність виробництва	Необхідність специфічних методів розподілу витрат (між періодами, між об'єктами калькулювання)
Біологічні активи	Використання НПС(Б)О 30 та(або) МСБО 41
Тривалий виробничий цикл	Капіталізація витрат, відображення протягом кількох періодів
Залежність від природно-кліматичних умов	Формування резервів під ризики (агросстрахування, списання врожаю)
Державне регулювання	Особливості визнання доходів від дотацій і субсидій
Наявність побічної і супутньої продукції	Методи розподілу витрат між основною, побічною та супутньою
Натуральні виплати	Оцінка й відображення розрахунків у натуральній формі
Специфіка активів	У структурі активів аграрних підприємств значну частину становлять земельні ресурси, багаторічні насадження, тварини. Їхня оцінка та амортизація потребують специфічного підходу
Залучення сезонної робочої сили	Потребує особливостей у кадровому та зарплатному обліку, зокрема відображення короткострокових договорів

Джерело: складено автором.

Таким чином, особливості аграрних підприємств зумовлюють необхідність адаптації традиційних методів обліку до специфічних виробничих процесів. Відмітимо, що формування сучасної моделі облікової політики аграрного підприємства є важливим елементом забезпечення прозорості та ефективності його фінансово-господарської діяльності. На відміну від підприємств інших сфер економіки, аграрні товаровиробники функціонують в особливих умовах, що зумовлює необхідність розробки такої облікової політики, яка не лише відповідала б вимогам законодавства і стандартів бухгалтерського обліку, а й відображала б галузеву специфіку, забезпечуючи інформаційно-аналітичну основу для прийняття управлінських рішень. Саме тому сучасна модель облікової політики аграрного підприємства має поєднувати нормативно-правові вимоги з інноваційними підходами до організації обліку, що дозволяє підвищити його адаптивність та ефективність в умовах ринкових викликів (рис. 1).

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

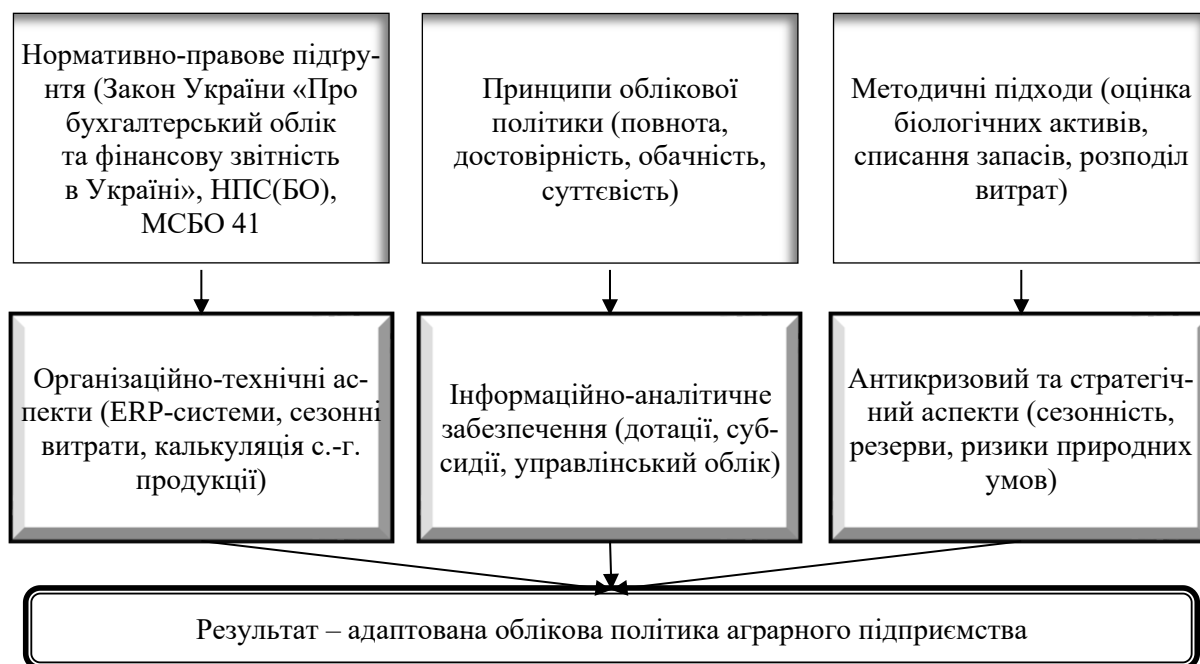

Рис. 1. Сучасна модель облікової політики аграрного підприємства

Джерело: складено автором.

Коваль С. наголошує, що «одним із важливих напрямів її розвитку є вдосконалення облікових процесів і процедур на засадах автоматизації та цифровізації» [2].

Ми підтримуємо думку автора і підкреслимо, що сучасний етап розвитку аграрного сектору характеризується активним впровадженням цифрових технологій. Відповідно це вимагає адаптації облікової політики до викликів сьогодення. Основними напрямками вдосконалення є: використання автоматизованих облікових систем, які враховують специфіку аграрних підприємств (BAS Агро Бухгалтерія, BAS Агро КУП, ІН- АГРО, Agribusiness ERP); інтеграція обліку з технологіями точного землеробства (GPS-навігація, дрони, датчики); побудова внутрішньої управлінської звітності за культурами, галузями, підрозділами); застосування електронного документообігу; використання Big Data та аналітики для прогнозування фінансових результатів.

Підбиваючи підсумки, зазначимо, що сучасна облікова політика аграрного підприємства виступає ключовим інструментом управління фінансово-господарською діяльністю, який поєднує нормативні вимоги, галузеву специфіку та інноваційні технології. Її впровадження дозволяє не лише забезпечити достовірність і повноту фінансової інформації, а й підвищити ефективність виробничих процесів, оптимізувати витрати, покращити планування та прогнозування результатів діяльності. Адаптація облікової політики до цифрових технологій, автоматизованих систем та аналітичних інструментів створює надійну базу для ухвалення стратегічних і тактичних рішень, що сприяє підвищенню конкурентоспроможності та фінансової стійкості аграрного підприємства в умовах динамічного ринку.

Висновки і пропозиції. Узагальнюючи вищевикладене, можна зробити висновок, що особливості функціонування аграрних підприємств визначають специфіку формування їхньої облікової політики. Сезонність виробництва, наявність біологічних активів, високий рівень ризиків, специфічна структура активів зумовлюють необхідність застосування гнучких методів оцінки, створення резервів і використання спеціальних процедур обліку. Саме раціонально сформована облікова політика дозволяє аграрним підприємствам забезпечити достовірність фінансової звітності, підвищити інвестиційну привабливість і рівень економічної безпеки. При цьому формування сучасної моделі облікової

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

політики аграрного підприємства є важливим елементом забезпечення прозорості та ефективності його фінансово-господарської діяльності, яка має поєднувати нормативно-правові вимоги з інноваційними підходами до організації обліку, що дозволяє підвищити його адаптивність та ефективність в умовах ринкових викликів.

Список використаних джерел

1. Васільєва Л. М. Особливості вибору та обґрунтування облікової політики аграрних підприємств / Л. М. Васільєва // Вісник Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського. – 2019. – Вип. 4. – С. 40-45.
2. Коваль С. Чинники формування та напрями розвитку облікової політики аграрних підприємств [Електронний ресурс] / С. Коваль // Електронний журнал «Ефективна економіка». – 2024. – № 5. – Режим доступу: <https://nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/3801/3836>.
3. Левченко О. П. Галузеві особливості облікової політики в організації обліку сільськогосподарських підприємств України / О. П. Левченко // Збірник наукових праць ТДАТУ імені Дмитра Моторного (економічні науки). – 2019. – № 1(39). – С. 216-221.
4. Миронова Ю. Ю. Облікова політика підприємства: сутність, особливості та проблеми формування / Ю. Ю. Миронова, А. Ю. Прут, Ю. Л. Шинкар // Причорноморські економічні студії. – 2019. – Випуск 39-2. – С. 108-112.
5. Правдюк Н. Л. Облікова політика підприємств : навчальний посібник / Н. Л. Правдюк, Л. В. Коваль, О. В. Коваль. – Київ : Центр учбової літератури, 2020. – 647 с.
6. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні [Електронний ресурс] : Закон України від 16.07.1999 №996- XIV. – Режим доступу: www.zakonl.rada.gov.ua.
7. Сирцева С. В. Фактори, що впливають на формування облікової політики сільськогосподарських підприємств / С. В. Сирцева, Т. М. Извошик // Modern Economics. – 2020. – № 24. – С. 177-182.

References

1. Vasilieva, L.M. (2019). Osoblyvosti vyboru ta obgruntuvannya oblikovoi polityky ahrarnykh pidpryemstv [Features of selecting and justifying accounting policies for agricultural enterprises]. *Visnyk Kremenchutskoho natsionalnoho universytetu imeni Mykhaila Ostrohradskoho – Bulletin of the Kremenchuk National University named after Mikhail Ostrogradsky*, (4), 40-45.
2. Koval, S. (2024). Factors influencing the formation and development of accounting policies for agricultural enterprises [Chynnyky formuvannya ta napriamy rozvytku oblikovoi polityky ahrarnykh pidpryemstv]. *Efektivna ekonomika – Effective economy*, (5), <https://nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/3801/3836>.
3. Levchenko, O. P. (2019). Haluzevi osoblyvosti oblikovoi polityky v orhanizatsii obliku silskohospodarskykh pidpryemstv Ukrainy [Industry-specific features of accounting policy in the organization of accounting for agricultural enterprises in Ukraine]. *Zbirnyk naukovykh prats TDAU imeni Dmytra Motornoho (ekonomichni nauky) – Collection of scientific works of TSTU named after Dmitry Motorny (economic sciences)*, (1), 216-221.
4. Myronova, Yu. Iu., Prut, A. Iu., & Shynkar, Yu. L. (2019). Oblikova polityka pidpryemstva: sutnist, osoblyvosti ta problemy formuvannya [Accounting policy of an enterprise: essence, features, and problems of formation]. *Prychornomorski ekonomichni studii – Black Sea Economic Studies*, (39-2), 108-112.
5. Pravdiuk, N. L., Koval, L. V., & Koval, O. V. (2020) *Oblikova polityka pidpryemstv [Accounting policies of enterprises]*. Center for Educational Literature.
6. Pro bukhgalterskyi oblik ta finansovu zvitnist v Ukraini [On Accounting and Financial Reporting in Ukraine], Law № 996- XIV (July 16, 1999). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
7. Syrtseva, S. V., & Izvoshchik, T. M. (2020). Faktory, shcho vplyvaiut na formuvannya oblikovoi polityky silskohospodarskykh pidpryemstv [Factors influencing the formation of accounting policies for agricultural enterprises]. *Modern Economics - Modern Economics*, (24), 177-182.

Отримано 17.10.2025

UDC 631.95

Lesja Vasilieva

Doctor of Science in Public Administration, Professor,
Professor of Department of Accounting, Taxation
And Management of Financial And Economic Security

Dnipro State Agrarian And Economic University (Dnipro, Ukraine)

E-mail: l.m.vas@ukr.net. ORCID: <http://orcid.org/0009-0009-4551-4105>

ResearcherID: [AAQ-2300-2020](https://orcid.org/AAQ-2300-2020). Scopus Author ID: [57536749900](https://orcid.org/57536749900)

THE ESSENCE OF ACCOUNTING POLICY AND FACTORS OF ITS FORMATION IN AGRICULTURAL ENTERPRISES

In the article analyzing, organizing and summarizing scientific works, a comparison of legislative and extended economic interpretation of the concept of "accounting policy", which showed that the first has a narrower, normative nature and focuses on ensuring compliance with the requirements of state regulation, while the second considers accounting policies as a comprehensive development. The combination of these approaches makes it possible to form an effective accounting policy that will simultaneously meet the requirements of the legislation and meet the management needs of the enterprise. Particular attention is paid to the specifics of agricultural enterprises, with the specific features of the enterprise, such as sectoral specificity, seasonality of production and complexity of the organizational structure, directly determine the approaches to the formation of its accounting policy. It is established that the peculiarities of agricultural enterprises necessitate the adaptation of traditional methods of accounting to specific production processes. It is noted that the formation of a modern model of accounting policy of agricultural enterprise is an important element of ensuring the transparency and efficiency of its financial and economic activity. Unlike enterprises of other sectors of the economy, agricultural producers function in special conditions, which necessitates the development of such accounting policy, which not only would meet the requirements of legislation and accounting standards, but also reflect the industry specificity, providing information and analytical. It is emphasized that the current stage of development of the agricultural sector is characterized by the active introduction of digital technologies. Accordingly, this requires the adaptation of accounting policy to the calls of today, which provides: the use of automated accounting systems, which take into account the specifics of agricultural enterprises (BAS Agro Accounting, BAS Agro CME, IN-AGRO, Agribusiness ERP); integration of accounting with precision agriculture technologies (GPS-navigation, drones, sensors); construction of internal management reporting by cultures, industries, units); use of electronic document flow; Using Big Data and analytics to forecast financial results.

Keywords: accounting policy; agricultural enterprise; features; accounting; assets; business processes; management system.

Table: 2. Fig.: 1. References: 7.